

ČOVJEK I VELEBIT

Ono što je Olimp Grcima to je Velebit Hrvatima. Od prapovijesti ova planina je bila temelj ljudskog opstanka. Brojni narodi od Indoeuropskog, Ilira, Japoda, Liburna i Romana do Hrvata živjeli su tijekom povijesti na velebitskim prostranstvima. Kroz sve to vrijeme čovjek je stoljećima živeći u harmoniji s prirodom, obogaćivao i bio zaslužan za održavanje međusobne harmonije u prostoru. Kroz prošlost, područje Velebita naseljavao je veći broj ljudi, koji su ostavili tragove na njegovom krajolazu. Osobitost života na Velebitu bilo je sezonsko stičenje. Zimi su ljudi živjeli u podnožju planine, dok su ljeti zajedno sa svojom stokom selili na njene više dijelove. Na prisustvu čovjeka danas podsjećaju suhozidi, tradicionalni putovi, lokve, šterne, ruševine pastirske i stočarske kuće, te sakralni objekti i drugi kulturni spomenici. Nažalost, danas opustjela staništa propadaju i kao nijemi svjedoči ipak zorno svjedoče o životu u prošlosti, običajima i kulturi stanovnika velebitskog prostora.

Ostaci pastirske staneva

Iznad Kosinjskog Bakovca, u šumi Begovača, kod vrela Begovača, nalazi se *Pisani kamen*, epigrafski spomenik iz razdoblja od 1. do 4. stoljeća. Na monumentalnoj stjeni nalazi se natpis na latinskom jeziku kojim se plemenu Ortoplini dopušta pristup do vode izvora Begovača od strane plemena Parentini.

Zanimljivost velebitskog prostora predstavljaju i *mirila*, pogreba spomen-obilježja uz

Grlo šterne

velebitske puteve i staze, koja su proglašena hrvatskom nematerijalnom kulturnom baštinom. Nastajala su u razdoblju od 17. do 20. stoljeća, a vezana su za pogrebni običaj stanovništva. Zbog velike udaljenosti od mjesta stanovanja do groblja na mirila se polagalo pokojnika kako bi se odmorili njegovi nosači. Mirila se sastoje od užglavnog i uznožnog kamena s popločenjem između njih, a štovala su se i posjećivala više od samog groba, jer se smatralo da je *duša pokojnika ostala na mirilu*.

Mirila - počivala

Pisani kamen

PRIRODOSLOVNA ZBIRKA VELEBIT

Prirodoslovna zborka Velebit, Gradski muzej Senj

Prirodoslovna zborka Velebit, Gradski muzej Senj

Prirodoslovna zborka Velebit, Gradski muzej Senj

Prirodoslovna zborka Velebit, Gradski muzej Senj

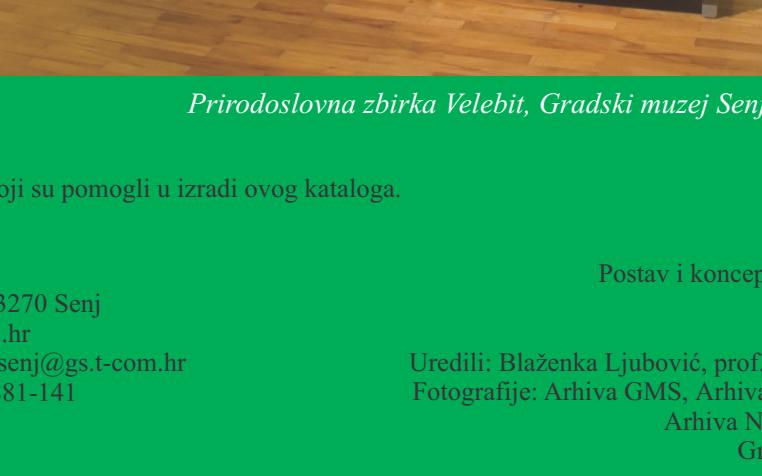
Prirodoslovna zborka Velebit, Gradski muzej Senj

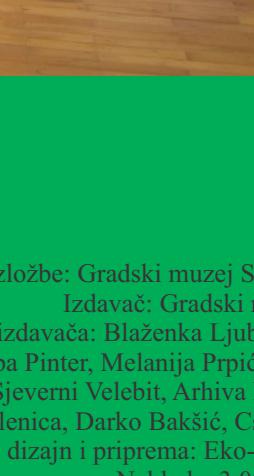
Prirodoslovna zborka Velebit, Gradski muzej Senj

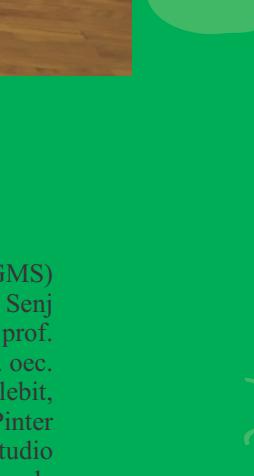
Prirodoslovna zborka Velebit, Gradski muzej Senj

Fosili paprati i ribe

Naslovnica: Dabarski kukovi, srednji Velebit

Tisk: Kerschoffset, Zagreb, 2011.

Postav i koncepcija izložbe: Gradski muzej Senj (GMS)
Izdavač: Gradski muzej Senj
Za izdavača: Blaženka Ljubović, prof.
e-mail: gradski.muzej.senj@gst.com.hr
tel./fax: ++385 (0)53/881-141

Uredili: Blaženka Ljubović, prof., Csaba Pinter, Melania Prpić, dipl. oec.
Fotografije: Arhiva GMS, Arhiva NP Sjeverni Velebit, Arhiva PP Velebit,
Arhiva NP Paklenica, Darko Bakšić, Csaba Pinter
Grafički dizajn i priprema: Eko-info studio
Naklada: 3.000 komada

GRADSKI MUZEJ SENJ

PRIRODOSLOVNA ZBIRKA VELEBIT

UVOD

Velebit je najveća i najduža hrvatska planina i jedna od najdužih u Europi. Proteže se u blagom luku od Senja, odnosno prijevoja Vratnik, do Zrmanje u dužini od 145 km. Širina mu je od 10 do 30 km, a obuhvaća površinu od 2274 km². Planina Velebit predstavlja iznimno bogatstvo i raznolikost prirodnih staništa te biljnih i životinjskih vrsta. Velebit je proglašen parkom prirode 1981. godine, a neki njegovi dijelovi dodatno su zaštićeni poput nacionalnih parkova Paklenice i Sjevernog Velebita, strogog rezervata Hajdučki i Rožanski kukovi te nekoliko posebnih rezervata, spomenika prirode i značajnih krajobraza.

Još 1978. godine Velebit je dobio i međunarodno priznanje, povelju Organizacije ujedinjenih naroda za prosvjetu, kulturu i znanost (UNESCO), kojom je proglašen 129. svjetskim rezervatom biosfere u sklopu programa *Čovjek i biosfera*.

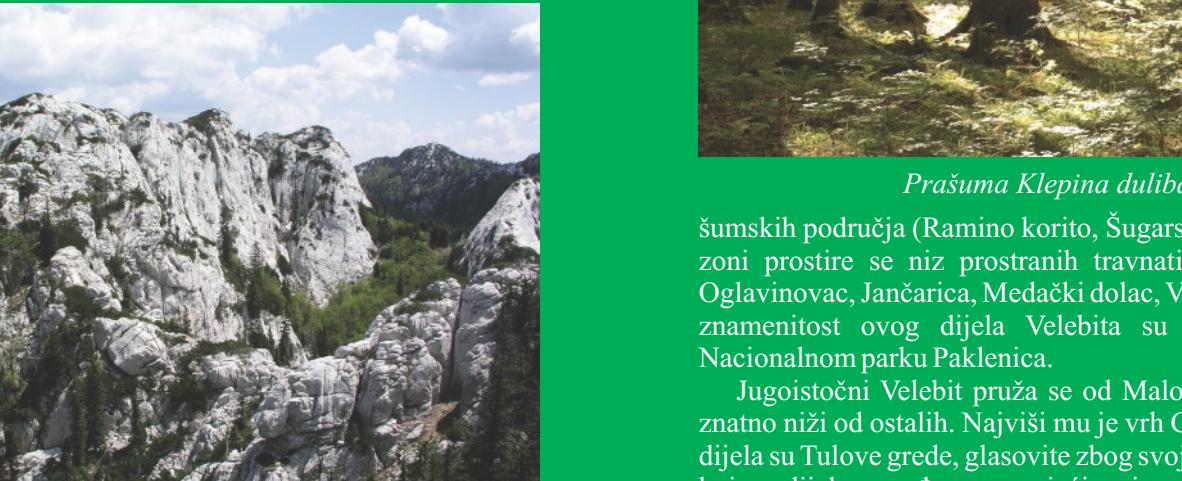
ZEMLJOPIS

Velebit je geografski podijeljen u četiri cjeline: sjeverni, srednji, južni i jugoistočni Velebit.

Sjeverni Velebit počinje na prijevoju Vratnik (698 m) iznad Senja, koji planinu dijeli od južnih obronaka Velike Kapele, a prostire se do prijevoja Veliki Alan (1414 m). Na tom prostoru nalazi se veliki broj gorskih kosa. U dolinama među tim kosama većina je danas još preostalih velebitskih naselja: Stolac, Krasno, Oltari, Kuterevo, Donji i Gornji Kosinj, Kosinjski Bakovac. Najveći vrh skupine je Mali Rajinac (1699 m), ali je mnogo poznatiji Veliki Zavižan (1676 m), najviši vrh Nacionalnog parka Sjeverni Velebit. Prirodnom ljepotom osobito se ističu Hajdučki i Rožanski kukovi. Velebitom prolaze brojne planinarske staze od kojih je najpoznatija Premužićeva staza nazvana po graditelju, ing. Anti Premužiću koji ju je projektirao 1930. godine.

Planinarski dom i meteorološka postaja Zavižan

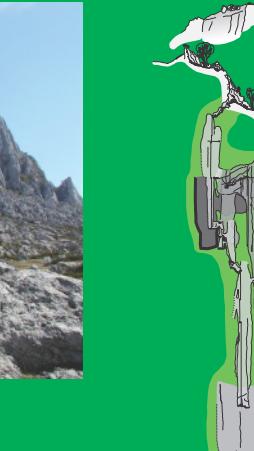
Strogi rezervat Hajdučki i Rožanski kukovi

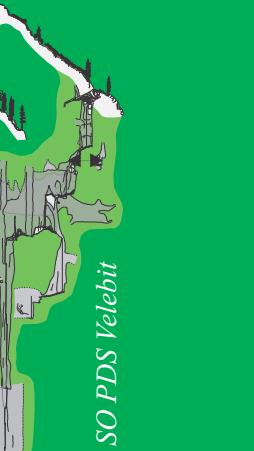
Uvala Zavratnica

Premužićeva staza

Tulove grede

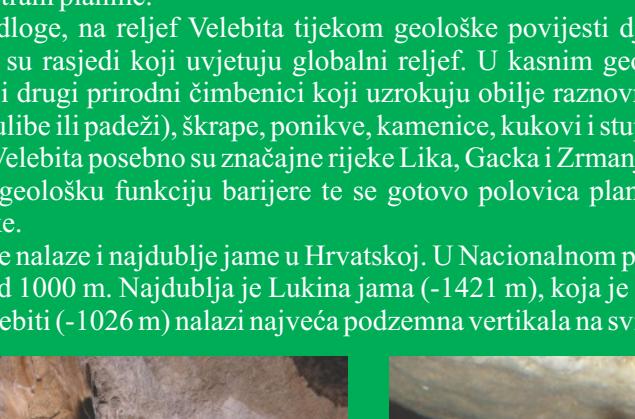
Rijeka Krupa

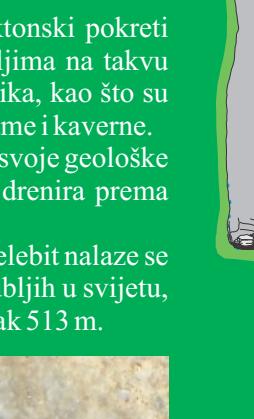
Jamski sustav Velebita, usutio SO PDS Velebit

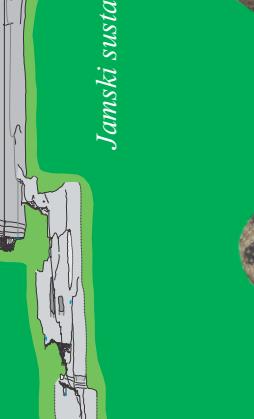
Prašuma Klepina duliba

Kanjon Velike Paklenice

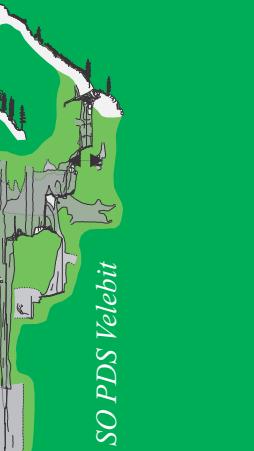
Cerovačke šipile

Velebitska pijavica

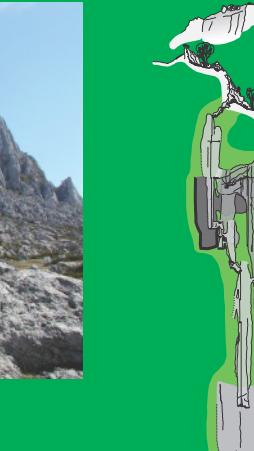
Tulove grede

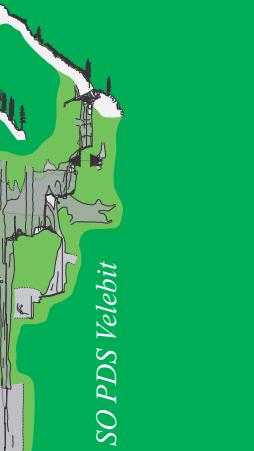
Rijeka Krupa

Jamski sustav Velebita, usutio SO PDS Velebit

Premužićeva staza

Rijeka Krupa

Jamski sustav Velebita, usutio SO PDS Velebit

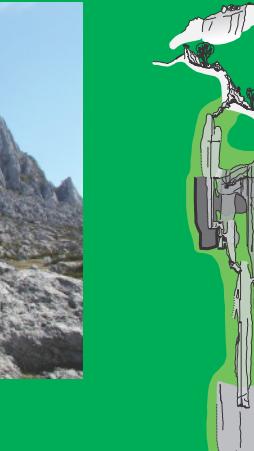
Tulove grede

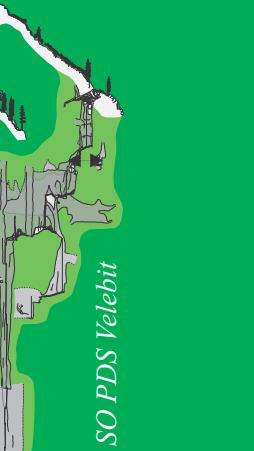
Rijeka Krupa

Jamski sustav Velebita, usutio SO PDS Velebit

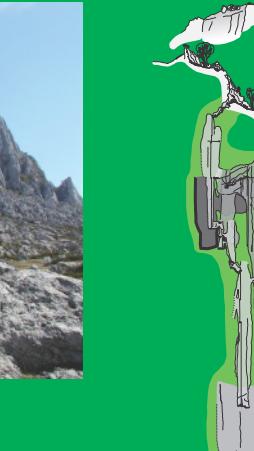
Premužićeva staza

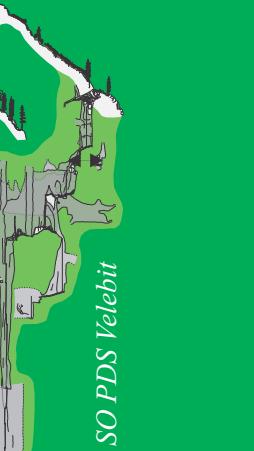
Rijeka Krupa

Jamski sustav Velebita, usutio SO PDS Velebit

Tulove grede

Rijeka Krupa

Jamski sustav Velebita, usutio SO PDS Velebit

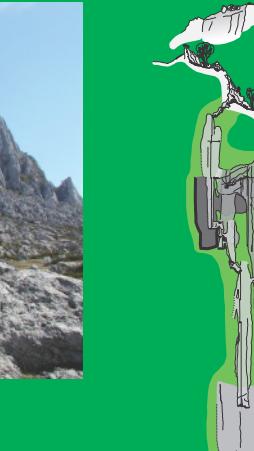
Premužićeva staza

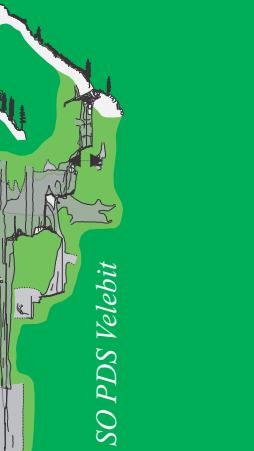
Rijeka Krupa

Jamski sustav Velebita, usutio SO PDS Velebit

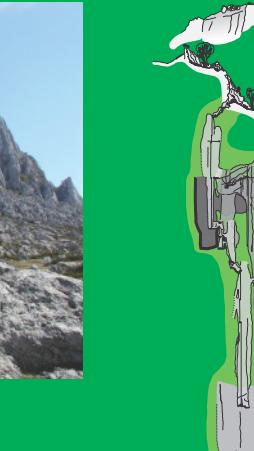
Tulove grede

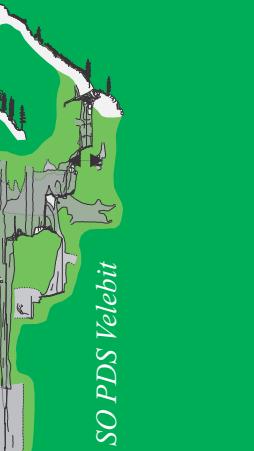
Rijeka Krupa

Jamski sustav Velebita, usutio SO PDS Velebit

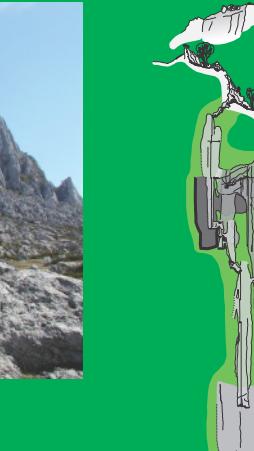
Premužićeva staza

Rijeka Krupa

Jamski sustav Velebita, usutio SO PDS Velebit

Tulove grede

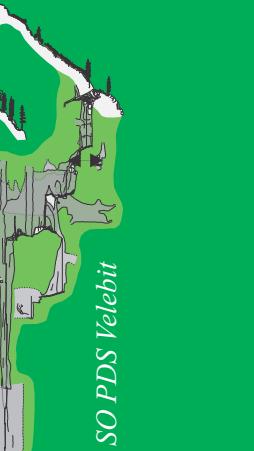
Rijeka Krupa

Jamski sustav Velebita, usutio SO PDS Velebit

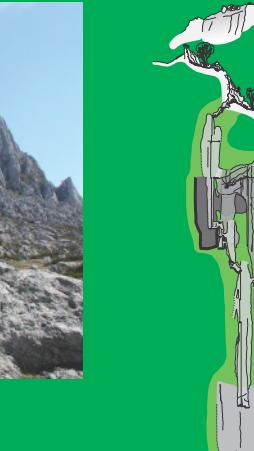
Premužićeva staza

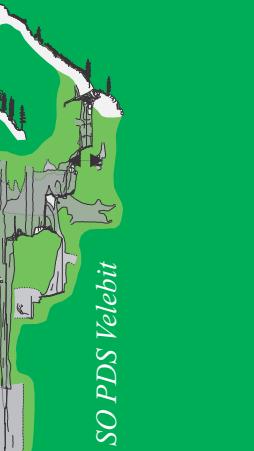
Rijeka Krupa

Jamski sustav Velebita, usutio SO PDS Velebit

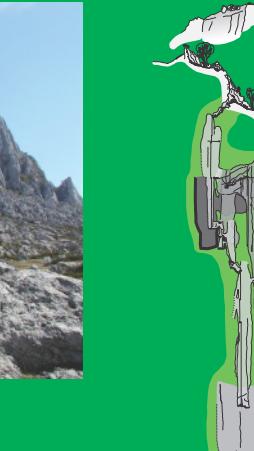
Tulove grede

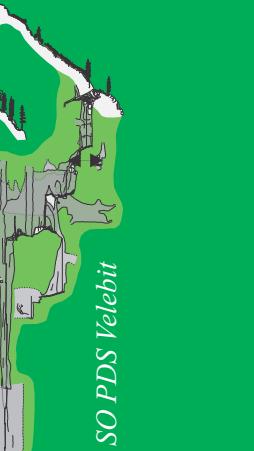
Rijeka Krupa

Jamski sustav Velebita, usutio SO PDS Velebit

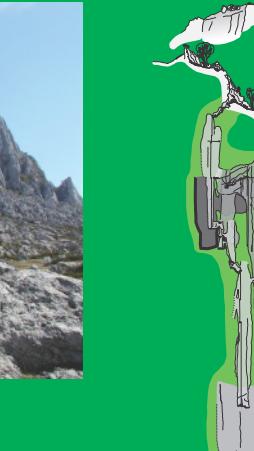
Premužićeva staza

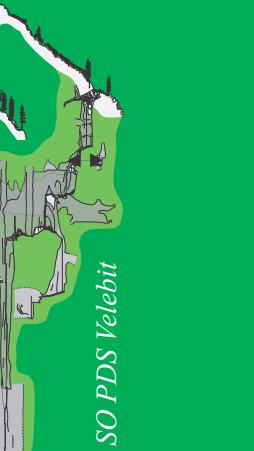
Rijeka Krupa

Jamski sustav Velebita, usutio SO PDS Velebit

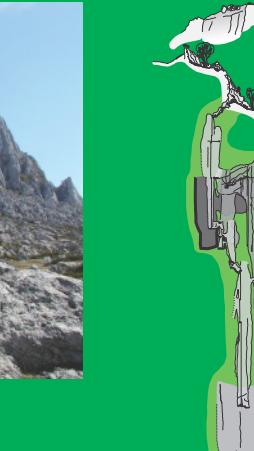
Tulove grede

Rijeka Krupa

Jamski sustav Velebita, usutio SO PDS Velebit

Premužićeva staza

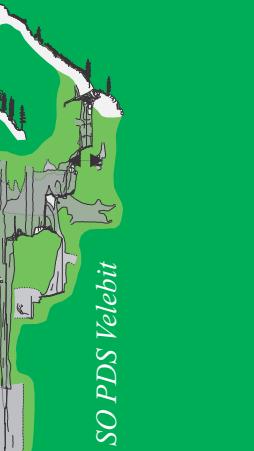
Rijeka Krupa

Jamski sustav Velebita, usutio SO PDS Velebit

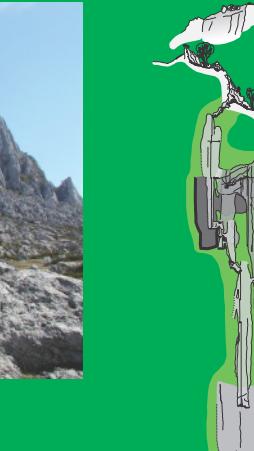
Tulove grede

Rijeka Krupa

Jamski sustav Velebita, usutio SO PDS Velebit

Premužićeva staza

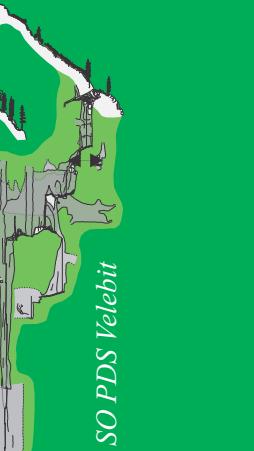
Rijeka Krupa

Jamski sustav Velebita, usutio SO PDS Velebit

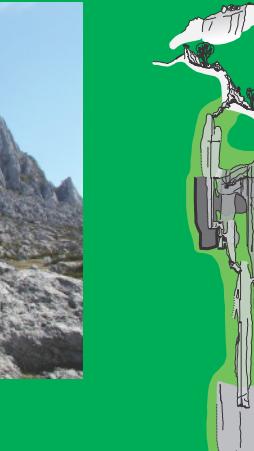
Tulove grede

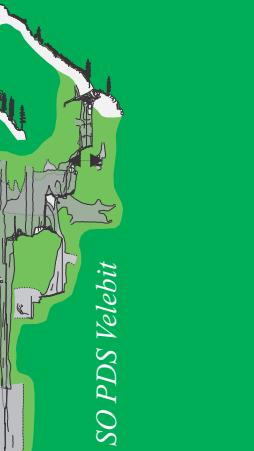
Rijeka Krupa

Jamski sustav Velebita, usutio SO PDS Velebit

Premužićeva staza

Rijeka Krupa

